

Beogradske Novine

Broj 29.

BEOGRAD, utorak 7. marta 1916.

GODIŠTE II

UREDNIŠTVO i UPRAVA: BEOGRAD, ČUBRINA ULICA 3.,
TISKARA: ULICA VUKA KARADŽIĆA br. 26.

SVI SE DOPISI ŠALJU NA ADRESU:
„BEOGRADSKÉ NOVINE“, ETAPNA POŠTA 131.

RATNI IZVJEŠTAJI.

Izveštaj austro-ugarskog generalštaba.

K. B. Beč, 6. marta.

Javlja se iz glavnog stana ratne štampe:

Rusko i balkansko bojište:
Nema ničeg novog.

Talijansko bojište:

Borba je uslijed vanredno jakih oborina posljednjih dana, a u planinama i uslijed opasnosti od lavina, gotovo sasvim obustavljena.

Zamjenik glavnog generalnog stožera
podmaršal pl. Höfer.

Izveštaj njemačkog vojnog vodstva.

K. B. Berlin, 6. marta.

Wolffov brzojavni ured javlja:

Zapadno bojište:

Živa borba minama sjeveroistočno od Vermelles-a Engleska pješadija, koja je tamo u više maha pokušala, da vrši napade, odbijena je našom vatrom. Na istočnoj obali Maase prošao je dan potpuno mirno. Ipak je u toku omanjih borbi juče i prekjuče zarobljeno ovdje 14 časnika i 934 vojnika.

Istočno i balkansko bojište:
Nema ničeg novog.

Izveštaj njemačkog admiralnog stožera.

Jedan je dio naših hidroplana, noću od 5. na 6. marta, bacao sa uspjehom bombe na pomorske oslonce Hull na Humbe ru i tamošnja gradilišta. Primjećeno je znatno dejstvo naših bombi. Neprijatelj je upravio jaku vatru na naše hidroplane, ali bez uspjeha. Svi hidroplani vratili su se nepovrijeđeni.

Povratak „Möwe“.

Povodom jedne debate u engleskom donjem domu izjavio je Lord Crewes, da je za najveće divljenje rad engleske flote, što je u najkraćem roku vremena oslobodila mora i okeana od njemačkog brodovlja. Carsko i kraljevska austro-ugarska ratna mornarica najbolje je pobila ovo samohvalisavo tvrdjenje Engleza, kada se pokazala gospodarica Jadrana i uzela vidnog učešća o osvojenju Lovčena, i pored velike blizine ratne flote entente. I kao da to još nije dovoljan utok za englesko samohvalisanje, javlja sada još njemačko glavno vojno vodstvo, da se poslije višemjesečnog uspješnog krstarenja njemački ratni brod „Möwe“ vratio u jedno njemačko pristanište sa

zapljenjenim jednim milijunom maraka u zlatu, sa 4 engleska časnika i 29 engleska mornara i još 166 glava neprijateljske posade, pošto je 15 brodova sa ukupno 56.384 tona dijelom potopio, a dijelom kao plijen poslao u neutralna pristaništa. To što je brod „Möwe“ počinio zaista prelazi čovječiji um. Po tvrdjenju Engleza cijela obala Njemačke je blokirana. Za brod „Möwe“ ne postoji ta engleska, ona se probila u otvoreno more, napada tamo gdje i kako hoće neprijateljsko brodovlje, zadajući mu teške udarce, i sa velikim plijenom probija se opet kroz takozvanu englesku blokadu i vraća se u domaće pristanište. Da li je nekad u vjekovnoj povjesti engleske flote, koji od engleskih pomorskih časnika mogao, da se pohvali nečim sličnim? Poslije ovakvih velikih djela ne zna se šta više zasjenjuje: da li jedinstvena junačka djela njemačke krstarice ili čudna — vlast Engleske na moru.

Izveštaj vrhovnog njemačkog pomorskog vodstva glasi:

Uspješan povratak broda „Möwe“.

Berlin, 4. marta.

Wolffov ured javlja:

Njegovog Veličanstva je brod „Möwe“, sa zapovjednikom broda korvetnim kapetanom grofom Dohna-Schlodien, usao danas u jedno naše pristanište poslije više mjesječnog uspješnog krstarenja sa četiri engleska časnika, 29 engleskih pomorskih vojnika i mornara, 166 ljudi neprijateljske brodovske posade — među njima 103 Indijca — kao zarobljenika i milijun maraka zlata u gotovom novcu.

Brod je razbio ove neprijateljske ladje, od kojih je najveći dio potonuo, manji je dio otpraćen kao plijen u neutralna pristaništa:

„Corbridge“, 3687 bruto tona, engleski;
„Author“, 3496 bruto tona, engleski;
„Trader“, 3608 bruto tona, engleski;
„Ariadne“, 3035 bruto tona, engleski;
„Dromonby“, 3627 bruto tona, engleski;
„Farring Ford“, 3146 bruto tona, engleski;
„Clan Mactavish“, 5516 bruto tona, engleski;
„Appam“, 7781 bruto tona, engleski;
„Westburn“, 3300 bruto tona, engleski;
„Horace“, 3335 bruto tona, engleski;
„Flamenco“, 4629 bruto tona, engleski;
„Edinburgh“ (jedrilica), 1473 bruto tona, engleski;
„Saxon Prince“, 3471 bruto tona, engleski;
„Maroni“, 3109 bruto tona, francuski;
„Luxemburg“, 4377 bruto tona, belgiski;
Njegovog Veličanstva brod „Möwe“ je takodje na više mjesta neprijateljske morske obale metnuo mine, od kojih je između ostalih i engleski ubojni brod „Edward VII“ pao kao žrtva.

Zapovjednik admiralnog stožera mornarice.

Pozivanje pod zastavu oženjenih u Engleskoj.

K. B. London, 6. marta.

Oženjeni Derbyevi novaci od 19. do 26. godine u Engleskoj pozvani su pod zastavu za april.

Neprilike talijanske i drugih ententnih vlada.

Talijanska vlada proživljuje opet vrlo teške časove. U komori, koja sad zasjedava, u izgledu su burni prizori, u kojima mogu i same kapitolske veličine, kao što su Salandra i Sonnino, vrlo lako pasti. Istina je Salandra prije nedavnog vremena izjavio, da je vlada gotova odstupiti i svoj teški položaj propustiti čovjeku, koji će zemlju izvući iz njenih težkih nevolja. Ali izgleda, da i pored puta u Canossu, kog je Salandra učinio odlaskom u Turin, onaj čovjek, o kome je on mislio, a to je Giolitti, nije baš voljan da primi vreću punu odgovornosti, koju je Salandra na sebe natovarao. Salandra, dakle, mora sam gledati, kako će biti gotov.

O slavnom i proslavljenom jedinstvu zemlje nema danas ni traga. I stranke lijevice i desnice danas su obe nezadovoljne sa novim Cavourom, koji zemlji do danas ništa nije donio, nego samo vojničke i privredne gubitke. U svoje izvičenje on nije u stanju navesti ni najmanji uspjeh. A samo uspjeh može opravdati djela. S toga je sasvim razumljivo, što nezadovoljstvo podiže svoju glavu na sve strane i što u komori, prema sadanjim okolnostima, ponovno dobijaju izraza stare stranačke suprotnosti, rasumije se po sebi, protkane patriotizmom. Intervencioniste, a to je stranka glavnih ratnih podstrekača, zahtjevaju danas, da Italija i Njemačkoj objavi rat. Zvanične socijaliste neće o tome ništa da znaju. Druge opet stranke traže, da Italija „evropskije“ vodi rat, a to je, da svoju vojsku pošlje u pomoć kod Verduna pritješnjenim Francuzima. A neutralističke socijaliste htjele bi, da se u opšte potpuno razračunaju sa ministrom spoljnih poslova — šlo bi Salandri i Sonninu morale biti svakako najneprijatnije. Njihov list „Giornale d' Italia“ već piše, kako bi izlišne govore trebalo izbjegavati, jer bi se jednodušnost zemlje mogla dovesti u opasnost. Doista se ne može dogledati, kako će se talijanska vlada iz svih tih strašnih neprilika izvući. I pored svih pokušaja njoj odane štampe, da očigledni poraz kod Drača, po primjeru Galipoljskom, predstavke kao najslavnije djelo talijanske vojske, ipak talijansko javno mnijenje prema svima izvještajima, koji su k nama iz Italije dospjeli, nije o tome svoju ocjenu ni najmanje izmijenilo i smatra da su dogagjaji kod Drača onakvi, kakvi su u istini — pravi poraz, koji ne može biti osjetniji i sramniji. Trideset i četiri izgubljena topa i jedanaest

hiljada izgubljenih pušaka nisu nikako znaci o kakvoj osobitoj pobjedi. To se mora i u samoj Italiji priznati.

Salandra ima samo jednu jedinu utjehu, a ta je, da ni vladama ostalih ententnih država ne ide bolje. U Engleskoj, u Francuskoj i Rusiji, svuda kritika uzima riječ, koja je dosad voljno ili nevoljno čutala, i ta riječ biva svakim danom sve oštrija. U Rusiji, gdje prvo dolazi car pa poslije blagi Bog, ispomažu se time, što se nesnosnim kritičarima prosto pritisne pjesnica na usta. U Engleskoj još se ne prestanto pokušava laganjem, koje se pokušava, da se samo tim zadahne novim životom, što se protivnici obasipaju neobuzdanom grdnjom. U Francuskoj pak ne pomaže više ni brutalna sila, ni lukava laž, jer pjesnice Nijemaca udaraju već na vrata Verduna. Dakle u svima zemljama entente vlada nezadovoljstvo s tokom događaja, koje je u toliko jače, u koliko se teže može ugušiti. Opojenost, u koju su narodi bili bačeni, davno je nestala. Na njeno je mjesto došla prvo nada, pa onda tamni prkos. Nada je isčezla, a prkos je razmrskan pod silom udaraca, koji padaju na vojsku entente, narodi postepeno dolaze do svijesti i zahtjevaju račun od svoje vlade. Ove se danas još mogu protivu kritike da odbrane raznim načinima. Ali se ipak nalaze pojedini, koji se pojavljuju kao govornici razuma i trezvenosti. Ne može više daleko biti dan, kada će svi narodi u jednom glasu podići svoje optužbe. I od tog dana mi ćemo biti u stanju da jednom i o miru govorimo.

Historijska zapovjest.

„Streffleur's“ vojni list objavljuje slijedeću promjenu vrijednu zapovjest zapovjedništva 14. brdske brigade:

Časnici i vojnici moje hrabre 14. brdske brigade!

Pristupa se djelu! Pred vašim pogledom podiže se gordi Lovćen, koji gospodari Bokom Kotorskom. Samo pobjeđujući njega, sačuvali bi jako važno ratno pristanište Kotor, kome neprijatelj prijeti.

Znajući ove prilike, bila je još od početka namjera vojnim vodjama, da uzmu Lovćen. U tome nisu spriječile ovi teški, smjeli visovi, niti neprijatelj, koji nas je gore očekivao! Druga prepreka se pojavila, koja je onemogućila izvršenje ove namjere; nevjerni saveznik, koji je našu obalu želio i da bi štedio svoju vojsku tražio, a i uspio, da mi Lovćen napustimo. Ova prepreka je uklonjena! Sramna izdaja, koja je nama učinjena je nju uklonila. Put je otvoren!

Časnici i vojnici 14. brdske brigade!

Velika je čast i odlikovanje za 14. brigadu, što je glavno vojno zapovjedništvo vojske, nju izabrano da riješi ovaj ljepi zadatak. Vi ste se u svim dosadašnjim, često, vrlo teškim bitkama hrabro borili, i sada vam otadžbina povjerava, da izvršite najteže i da poznjete besmrtnu slavu. Ova borbena oblast je još isto, i upravo dobro, koje pripada 14. brdskoj brigadi. Ovdje će ona pokazati šta ume: mi moramo gore, mi ćemo uspjeti.

Oči cijele monarhije su na nas upravljene sa puno nade! Svaki pojedini građanin sa grozničavim nestrpljenjem očekuje, da mi ovo djelo izvedemo i usklik „Hura“, kojim ćemo neprijatelja napasti, odjeknuti će mnogotisuća puta u svima krajevima naše otadžbine! Silan je, kao ovaj brijeg, naš zadatak! Snažna, kao ovaj zadatak, naša pobjeda! I naše djelo biti će najljepši list slave u bujnom vijencu naših junačkih osvajanja!

Časnici i vojnici moje brigade!

Ja imam čvrsto povjerenje u vas! Vi ćete napred, u jakom poletu, opojeni veličinom našega zadatka, zanešeni žarkim oduševljenjem i imajući samo jedan jedini cilj:

Uzeti Lovćen i zadržati ga za sva vremena, za cara, kralja i domovinu.

Conrad, pukovnik.

Iz talijanskog parlamenta.

Zürich, 5. marta.

U parlamentarnim krugovima je povedena riječ o tome što su u svima čitaonicama u talijanskom parlamentu zabranjeni stranilistovi, koji dolaze preko Švicarske u Italiju. Dozvoljeno je samo držanje talijanskih i francuskih novina.

Stanje u Italiji nije se moglo bolje i tačnije ocrtati, nego je to učinjeno gore navedenim brzojavom. Čak i poslanici i senatori ne smiju da saznaju istinu. Prema tome nije čudo, što je odmah pri sazivu komore ne manje, nego 58 interpelacija odnosno ove stvari, predano. Isto tako se da objasniti, što je vlada bila protiv svakog dnevnog reda, na osuovu koga bi došlo do pretresanja ratnog stanja. Vladin dnevni red se sa velikom većinom primio, ali ne s toga što vlada uživa tako veliko povjerenje parlamenta, već stoga, što se poslije propasti Crne Gore i poslije bezuspješnih pokušaja na Soči danas u Italiji stoji pod utiskom, da je talijanska stvar u svjetskom ratu tako reči svršena i da se ne može likvidiranju pristupiti samo zato, što velike borbe na ostalim položajima nisu privedene kraju. Nasledje od Salandre neće sad nitko da primi. Dakle jačina Salandrovog kabineta u unutrašnjoj situaciji, jeste posledica njene slabosti u spoljnoj politici.

Salandrina Pirova pobjeda.

Rim, 6. marta.

Na pitanje šta bi se dogodilo, da Grčka pristane na zahtjeve četvornog sporazuma, izjavio je državni tajnik Borsarelli, Grčka se nije oduprla trgovini četvornog sporazuma i nije im pričinila nikakve teškoće pri posjedanju Soluna. Ona održava pri svem tom svojoj neutralnosti. Talijanska vlada se pašti, da održi dobre odnose sa Grčkom. Pošto su nekoliko njih govorilo o prosvjetnom budžetu, izjavio je Salandra, da mu je nemoguće da 58 predatih interpelacija iznese na dnevni red. On je zato odbio, da odgovori na sva ona pitanja koja zadiru u opseg vojske. Na to je predložio socijalista Dugoni, da se dnevni red bar u toliko promijeni, što će se prvo pretresati privredni budžet. Salandra se izjasnio protiv ovog predloga, koji je najzad odbijen sa 228 glasa protiv 38.

Rusija u nevolji.

Rat je konačno izgubljen.

Dakle ni prednji govor gospodina Sazonova nije ništa pomogao: u ruskoj dumi čuli su se ozbiljni govori, koji stoje sasvim u suprotnosti sa optimističkim mišljenjem ruske vlade i koji ocrtavaju stvar Rusije kao sasvim propalu.

U dopunu izvještaja o debati u dumi javlja se naknadno:

Socijalista Čeidce ocrtava naročito pesimistički današnji položaj Rusije. Produženje rata je krajnja besmislenost, i Rusija ne može ništa više da dobije. Rusija je sama izgubila na bojištu više ljudi, nego li sve ostale zaračene države ukupno. A ovi strahoviti gubici na bojištu još su srazmjerno neznatni prema izglednjelim i propalim milijunima, koji su propali kao žrtve rdjave ekonomne uprave. Rusija je tako upropašćena, da u ovom ratu ona ne predstavlja više ozbiljnu činjenicu. Optimizam ministara sasvim je pogrješan; ta svijet je već naviknut, da je duma rdjavo obavještena. Stürmer već radi po primjeru Suhomlinova, koji je hvalio „besprikladnu spremu ruske vojske“, kada uopšte u Rusiji nije bilo nikakve municije. Saslušajte samo vojnike, koji dolaze sa bojišta; svi su očajni na bojištu, kao i u zemlji.

Ruski narod propada, tri četvrtine jedva što može, da živi. U Rusiji nema više nijednog čovjeka, koji o ovome ratu idealistički misli. Ako tako nastavi, vlada nije u mogućnosti da spriječi raspadanje carstva. Čeidce je iznio mnoge dokaze u prilog toga, da dokaže potpunu dezorganizaciju u državi. Ali cenzura je zabranila objavu tih dokaza. Šulgin, koji je došao sa bojišta, veli za opšti položaj, da je očajan. Vlada bi trebala, da se pripremi na tešku budućnost, koja predstoji, kako drugo povlačenje ne bi imalo katastrofalne posljedice kao prvo povlačenje. Bilo bi potrebno, da se izvrši potpuna izmjena sistema rada. Za sada nema nikakve veze između vojske i vlade. Kada je počelo povlačenje prestao je glavni zapovjednik da izvještava vladu, zato nije ni preduzeto nikakvo staranje za izbjeglice. Ministar je bio toliko pretrpan poslom, da mu je u posljednjem trenutku bilo nemoguće ma šta korisno da uradi. Što se tiče cilja samog rata, govornik je napao

Sazonova. Miljukov je također govorio o velikoj bijedi u Rusiji. Opštim nezadovoljstvom oslabljena je Rusija, prijestolnica izgleda kao pred kakav građanski rat. Vojnici nazivaju već Petrograd petom frontom. Vlada nema uopšte nikakvih simpatija za narod, jer se cio njen podstrjek za rad sastoji u hladnom egoizmu. Progresista Jefrinov ukazuje na potrebu podizanja državnih finansija, koje se nalaze pred katastrofom.

Rezervisano držanje poljskog Kola.

Stranka poljskog Kola odlučila je, da ne daje nikakvu izjavu o poljskom pitanju, jer je to međunarodno pitanje.

Ruska vlada je, dakle, kao odgovor na svoja primamljujuća obećanja Poljacima dobila od njih odbijajući odgovor, jer poljsko Kolo smatra poljsko pitanje kao međunarodno, a to, će reći, da se Poljaci ne samone nadaju „oslobodjenju“ Poljske od strane Rusije, nego da na to i ne reflektuju.

Strah od Rumunjske.

U „Birževija Vjedomosti“ saopštava narodni zastupnik Aleksandrov, da se u guberniji Herson, Jekaterinoslav i svoj okolini uporno održava glas, da ne treba preduzimati nikakve poljske radove, jer će u proljeće doći rumunjska vojska i sve odnijeti. Ovi glasovi se održavaju u cijeloj južnoj Rusiji i nanijeli su znatne štete.

Političke vijesti.

Uzaludno mamljenje.

Belgija ponovo odbija, da pristupi londonskom sporazumu.

Sa stvari entente, po njenoj sopstvenoj ocjeni, mora da stoji rdjavo, ili upravo sa svim rdjavo. Prije nekoliko dana mi smo saopštili o zajedničkom svečanom uvjeravanju, koje je ententa našla za nužno, da učini Belgiji, da bi pridobila belgijsku vladu da pristupiti londonskom sporazumu odnosno zajedničkog zaključenja mira. Ova akcija završila se tada jednim nasjedanjem, ali je ententa nije napustila, jer se inače belgijska vlada nebi našla pobudjena — da donese ponovnu odluku, kojom pristupanje londonskom sporazumu izrično odbija. O tome se iz Amsterdama javlja:

Posljednjih je dana održan pod predsjedništvom kralja Alberta ministarski savjet, koji se isključivo bavio opredjeljenjem Belgije prema londonskom sporazumu o zasebnom zaključenju mira. Svih jedanaest ministara prisustvovali su savjetu, koji je sa 9 protivu 2 glasa odbio pristupanje Belgije. Ententi mora doista da rdjavo ide, kad se toliko zauzima oko Belgije, od koje ne može očekivati nikakvu pomoć, a s druge strane i Belgija odbija težnju zajednicu sa ententom — i ako nema više ništa da izgubi.

Balkanske vijesti.

Govor ministra Radoslavova u sobranju.

K. B. Sofija, 4. marta.

U sobranju odvratio je ministar predsjednik Radoslavov na izjave oporbenih govornika, te ponajprije dao odušku svojoj radosti nad velikom promjenom, koja je nastupila u odnosima oporbe naprama vladi kad su oporbene stranke izdale protiv vlade proglas na narod, u kojem su okrivljivale vladu, da hoće strmoglaviti zemlju u pustolovinu. Danas ove stranke otvoreno podupiru vladinu izvanjsku politiku, a to je glavna stvar. Govornik zatim prikazuje događaje, koji su sklonuli Bugarsku na sudjelovanje u ovome ratu, kao koncentriranje novih srbskih četa, koje su ugrožavale sigurnost bugarske granice; nadalje note Sazonova, gdje se Bugarska uz prijetnje poziva, da prekine odnose naprama Austro-Ugarskoj i Njemačkoj, te navijesti Turskoj rat i t. d. Na sve ove izazove ne bi nijedna vlada mogla drugačije odgovoriti, nego li je odgovorio sadašnji bugarski kabinet. Stojeći među dvjema zaraćenim stranama, Bugarska je jedino željela, da može ustrajati u svojoj neutralnosti. Ali položaj, što se je stvorio uslijed bukureškog mira, te držanje obiju zaraćenih stranaka, od kojih je svaka zajamčivala Bugarskoj kompenzacije, na koje je ona imala pravo, samo pod uvjetom, ako sudjelujemo u ratu, sve je to prisililo zemlju, da udari drugim pravcem. Da je kabinet ispravno postupao, dokazuje posljednji govor, što ga je Sazonov izrekao u dumi. Sazonov je izjavio, da se prebacuje ruskoj diplomaciji što nije bila kadra prisiliti Bugarsku okupacijom Dedeagača, da se pridruži Četvornom Sporazumu. Saopćilo nam se je, da će se eventualno zaposjesti

Saopštenja o izgubljenim.

11. Živojin Marković, cand. med. javlja svojoj majci Dragi Marković, sa stanom u Lazarevcu, da se on i brat Vladimir nalaze zdravi u Zürichu.
12. Živku Kuzmanoviću, trgovcu iz Beograda — Terazije — javlja se, da su Maša Sokić i Voja zdravi u Zürichu. I svi su iz obiju porodica Sokić i Kuzmanović zdravi.
13. Gospođi Kasiji Stojanović u Beogradu, Kursulina ulica 35 i gospođa udova Protić, Car Dušanova ulica 48 izveštavaju se, da su Isa i Milutin Protić zdravi, isto tako i braća Grebenac Petar i Svetolik. Nemanja Jovanović je takodjer zdrav.
14. Gospođa se Božović u Beogradu, Beogradska ulica 35., izveštava, da je njen sin Branko živ i zdrav i da se nalazi u Zürichu.
15. Porodica Viktora Popovića iz Niša, Ristićeva ulica 24, izveštava se, da je njen sin Milan Popović zdrav u Zürichu, Gletscherstrasse 6 II.
16. Gospođa se Dimitra Vasilija Jovanovića iz Šarenika (Brezova) srez Ivanjica izveštava, da je njen sin R. Jovanović zdrav i da se nalazi u Americi. Adresa mu je: 61 Spruce St., South Manchester Com., U. S. Amerika.

- II.1. Borivoje Milojević, profesor iz Beograda, otišao je iz Kraljeva oko 20 oktobra put Crne Gore. Nije se nikako javio i njegova žena Mileva Milojević sa stanom u Beogradu Ratarska ulica 123 moli svakoga ko bi šta znao o njenom mužu, da joj javi.
- II.2. Živojin Milojević blagajnik poreskog odjeljenja i Nerandja Milojević otišli su iz Skoplja, kada je Skoplje evakuisano od srpskih vlasti. Tko bi šta o njima znao neka javi Milevi Milojević Ratarska ulica 123.
- II.3. Tihomir Mihajlović, apotekar sa ženom i djetetom otišao je put Crne Gore i vidjen je u Podgorici. Ko bi šta o njemu znao neka izvesti protu Božu Jovanovića u Beogradu ili najbliže vojne vlasti, za upravu ovoga lista.
- II.4. Vukosava Simonović — Čačak, u posljednje vrijeme je stanovala u Hajduk Veljkovoj ulici broj 25. — moli se da javi što o sebi. Ako ona ne boravi više u Čačku, neka njena gazdarica izvesti o tome redakciju.
- II.5. Javljam našim čekerima, da smo u Beogradu, i da nam se javi preko uredništva „Beogradskih Novina“ — Etapna pošta 131. Raina i Svetozar Nešić, Krunska ulica broj 69.

Iz posljednjih dana Srbije.

Bježanje iz Niša.

Kada je vlada Nikole Pašića najzad uvidjela, da će se i pored sveg njenog optimizma ipak na posljetku morati bježati iz Niša, naredjeno je u dvanaestom času, da se pristupi spremanju za put.

Naredjeno je, da arhive sviju ministarstava budu spremne za odlazak iz Niša 2. oktobra i rečeno, da će se vlada preseliti dijelom u Prištinu, a dijelom u Mitrovicu. Ali kako su bugarske čete u međuvremenu, dok se vlada Nikole Pašića premišljala u Nišu na koju će stranu, presjekle kod Vranje željezničku prugu, donijeta je u posljednjem času odluka, da se vlada i arhiva sviju ministarstava presele u Kraljevo, a diplomatski kor u Čačak.

Jedan je dio članova vlade bio protivan, da se vrši ova selidba u Kraljevo, jer su iz Vrhovne Komande odmah rekli, da se u slučaju jačeg nadiranja austro-ugarskih i njemačkih četa, neće

moći održati ni Kraljevo ni Kruševac, ali izrična je želja Petra Karagjorgjevića i dvorskih ljudi bila, da se seoba nadležstva izvrši u dolinu Morave, i Pašić se odazvao ovoj želji.

Arhive sviju ministarstava, stovarišta najskupocjenijih državnih stvari, pa čak i municija i oružje dovlučeni su sa sviju strana na prugu Kruševac—Čačak. Jednom riječju, skoro sve blago Srbije nalazilo se u dolini zapadne Morave. A kada je srpska vlada i odatle dalje morala bježati, malo je šta još moglo da se ponese, a ono što se nije moglo ponijeti, razdavano je narodu i najvećim dijelom uništavano.

Koliko je bilo besmisleno donošenje svega i svačega, bez ikakvog razloga, u Kruševac, Trstenik, Kraljevo i Čačak najbolje se vidi iz ovih primjera.

Pred odstupanje iz Čuprije naredila je vlada, da se sav šećer, koji se tamo nalazio prenese u Trstenik. I zaista na volovskim kolima prenošen je osam dana šećer iz Čuprije u Trstenik. Sol je

takodjer na kolima iz sviju monopolskih skladišta prenošena u Kruševac i Trstenik. Petrolej je donjet u Kraljevo. Stovarišta robe „Oficirske Zadruga“ prenjeta su o selo Medvedje pored Trstenika. Tvornica duvana prenjela je svoja stovarišta u Kruševac. Municija je gomilana u Obilicjevu pored Kruševca, a arhive i knjige sviju ministarstava smještene su u Kraljevo.

I onih dana, kada je skoro sva srpska državna imovina bila već donjeta u dolinu zapadne Morave, povlačile su se srpske vlasti i odatle dalje; državna je imovina razdavana i uništavana. Vali zapadne Morave progutali su mnoge milijune znoja srpskog seljaka.

Kao što smo već rekli, neki članovi vlade su još prvih dana selidbe iz Niša bili protivni, da se stvari sele na prugu Kruševac—Čačak, ali je ovaj besmisleni korak Pašić ipak učinio, da bi zadovoljio Petra Karagjorgjevića.

Kada se srpski „Presburo“ preselio iz Niša u Kraljevo, ali tamo nije ništa radio, srpski novinari, koji su bili u Nišu, otišli su do ministra unutrašnjih djela Ljube Jovanovića. Ministar Jovanović se još tamo nalazio spremajući se za put.

— „Gospodine ministre“, pitali su novinari, „ima li smisla ići u Kraljevo?“

— „Bolje vam je, da idete preko Kuršumlje i Prokuplja“, objašnjavao je srpski ministar. „Ići na Kraljevo najveća je besmislica. To je bila kraljeva želja, da se ide na tu stranu prema Kremni, selu više Užica. Medjutim danas je najbolje ići na jug. Valandovo je najsigurnije mjesto u Srbiji“. I svoje objašnjanje je situacije srpskim novinarima završio ministar ovim riječima: „Zar nije zanimljivo? Ono isto Valandovo (selo na bivšoj srpsko-grčkoj granici) u koje prije nitko živi ne bi htio ići, danas je još jedino mjesto u Srbiji, u kome je čovjek siguran“. Jedan put je srpska vlada dakle bila iskrena, ali i onda je radila naopako. Tako je cijela jedna narodna imovina propala, jer je vlada postupala protiv svog boljeg znanja.

Podlistak.

Skodina tvornica.

od Karina Michaelisa.

Sa priličnom zloradošću su listovi entente prije kratkoga vremena u bombastim člancima propratili razoravanje austrijske Skodine tvornice u Českoj, u kojoj su izradjivane poznate motorne baterije. Kod tih sitnih dušica četvornog sporazuma može se vrlo lako pojmiti ta slabost karaktera, kad istaknemo, da su ces. i kralj. motorne baterije u svim dosadanjim bitkama imale presudnog značaja i koje su pad belgijskih i francuskih gradova ili ubrzale ili odlučile. I pred Verdunom čuo se njihov glas. Gdje je to užasno topovsko oružje usadjeno bilo, nije se nigdje mogao neprijatelj održati. Austrija je time sačuvala ugled svoje artiljerije, koji joj je još Napoleon priznavao. Ali i najbolji artiljerist na ovome svijetu u ovome svjetskom ratu bio bi igračka slučaja, da nije velik um i duh tehnički stvorio tako na cijelome svijetu čuveno preduzeće, kao što je stvorio Skoda u Pilsenu. Slijedeći opis iz pera poznate danske — dakle neutralne — spisateljice Karin Michaelis, pružaju najbolju svjedodžbu o neistinitim izvještajima neprijateljskih listova, ako im nisu dovoljni praktični opiti izvršeni prije kratkoga vremena pred Verdunom.

Kao što sam nekada predstavio sebi, da su piramide više hiljada puta veće nego što su — upravo tako, da bi sunce trebalo da svrati sa svoga puta, a da sa svojim trepavicama ne dođirne njihove vrhove — isto tako sam zamišljao i lupnjavu u jednoj lijevaonici topova. I tada nije bilo mnogo gore nego li u školi, prije nego što će se u njoj pojaviti učitelj. Pa ni tu se nije mogla čuti svoja vlastita riječ. Ovdje je tekla

lupnjava, kad je prebrodjen prvi strah, više nego li jednozvučno kuhanje i vrijenje, tamo-amo prekidano kreštećim vikanjem onako, kao kad se tanjir slomi ili kao kad se kamenje lupa i razbija.

Zamišljao sam Skodine sprave kao pakao, gdje se čak očinje bijelo pelje moralo od čadjevine upaliti, gdje se gore u crnoj magli, a dolje u crnom blatu tapkalo — te je tu bilo tako kao u velikim gradovima, u kojima silni dimnjaci prospavaju po ulicama čadjevinu.

Sve sam ja to drugačije zamišljao, a sad sam ovdje i vidim sve jasno kao slike u galeriji ili namještaj svog kakvog prijatelja. U nekoliko sam razuvjeren, da me ono, što sam za vrijeme svog trodnevnog bavljenja u ovoj radionici vidio, nije razbilo moju fantaziju. Baš na protiv, ona je po sred raznih livenih peći, čekrka i svakojakih tehničkih djavolija, igrala čardaš. Na sreću prvi utisak nije išao dotle, da sam savršeno zaboravio ono, što mi je već bilo u nekoliko poznato. Moja nesposobnost, da i najmanji dijelić sistematski posmatram i stvarnost, da nisam bio stručnjak, daje mi slobode, da iznesem što sam vidio. Pojedinsti se istiskuju i da ih se kurtališem otpočeti ću prvo sa njima.

Vidim jednu mašinu u kojoj je dva prsta debela gvozdena poluga prikovana. Mašina pokreće u sporom guranju polugu ovamo i onamo. Jedan tajni sahat broji to guranje. Mašina djeluje bez nadzora. Kad se čelik „umorio“ i kad je njegova

jačina popustila i slomila, mašina i sahat zaustaviše se mirno, a stručnjak tada već zna, koliko čelik ove vrste može podnijeti. To je tako strahovito, tako jezovito. Svaki udar kao neka mala srdnja, kao neko kočenje, ili malaksalost. Niko ne primjećuje, ali tek jednoga dana podlegne i najača priroda.

Kroz podzemni mir prodire vrisak, očajni, kričeći vrisak, pa zatim opet nastaje tišina. Mi otvorimo vrata i ulazimo unutra. Jedna plavetnjikasta čelična ploča leži u ogromnim željeznim zupcima. Moloh ga priveže k sebi na ruke i noge. Pod lakim mumljanjem mašina se otpočne pokretati. I nehotice se hvatamo za srce. Jačina hiljadama konjskih snaga troše čeličnu ploču. Ona trpi gordo i čuteći dok na posljetku u trenutku kada se lomi ne pusti onaj strahoviti vrisak. To se radi, da se sazna njegova jačina.

U jednome je staklenom ormaru brižljivo prikriven vještački predmet, kako ne bi do njega dopirala prašina. To je teg, većinom od platine saliven. Nikakav časovnik nema tako osjetljive točkice i perca. On je u stanju, da točno označi milijunsti dio jedne funte, mogao bi možda i ljudsko disanje izmjeriti, ako ne čak i misli. Preko puta toga ormara gori električna sijalica, a unutrašnjost mu je ogledalo izvanredno sjajno i lijepo. Glača se jedan četvrtasti metal u trima mašinama razne finoće, a najzad se mašinski čisti sa kožom. Ta četvrtasta kocka položi se na

Industrijska ratna sprema centralnih vlasti.

Cilj entente je bio ne samo da umori gladju pučanstvo centralnih vlasti, nego i da onemogući rat njene industrije. Medjutim to nije pošlo za rukom ententi, kao što joj nije pošlo za rukom ni želja, da gladju umori pučanstvo. O tome piše u „Berliner Tagblatt“-u jedan stručnjak i izvodi:

„Trebalo samo zamisliti na kakve se sve moguće načine bakra, u raznim oblicima sirovina, može obradivati u zemlji, gdje je tako razgranata industrija bakra i mesinga. Već i činjenica što postoji kovinska burza vidni je znak, da ima znatnih skladišta. Zaire ruda nalaze se zatim i u topionicama, jer moderni džinovski visokih rudarskih peći ne smiju obustaviti svoj rad zbog nedovoljnog ili rdjavog dovoza. Ove zaire su ukupno uzevši u toliko veće, jer kao što je poznato u kovinskoj industriji Njemačka već godinama dolazi na prvo mjesto — naročito u pogledu bakra, olova, cinka i nikla. A osim toga i bogate zaire belgijske industrije, blagodareći pobjedi našeg oružja, takodje su u našim rukama.

Isto to važi za sve grane industrije, koje preraduju inozemne sirovine. Tu treba imati na umu razvijenu tekstilnu industriju, koja je sa svima svojim granama, pa i u zauzetim krajevima Belgije i Poljske, jako rasprostranjena, pa i bogatu industriju kože svih ovih zemalja, pa njemačku, austrijsku i belgijsku industriju gume. Centar trgovine pamuka, kao što je Bremen razvio po cijeloj srednjoj i istočnoj Evropi, primorana je kao podlogu za svoj svjetski značaj, da u svakome dobu bude snabdjevena sirovinom pamučnom. Svakome je poznato, koliku je ulogu Antwerpen imao u miru sa međunarodnom trgovinom pamuka, kože i kaučuka. I tek Hamburg je bio od presudne vrijednosti središte raznolikih grana međunarodne trgovine. Dakle sa svih strana ima obilato svačega.

Tako će centralne vlasti biti u mogućnosti, da pokriju sve svoje potrebe za dugo vremena. Dalje, ostalo je pored izvoza u vrlo velikim količinama gotove robe, koja će se u manjem obimu upotrijebiti moći. Već sama vrlo razvijena trgovina u starim kovinama, krpama i ostalim otpadcima svjedoči, da će moći, pored velikog vrta, podmiriti sve potrebe. Sve ovo, što se uzima u obzir, stoji zatim na raspoloženju, da za vrijeme rata snabdije vojne potrebe, i od svih tih zaira ostaje nam na raspoloženje ogroman materijal, sa kojim ćemo moći snabdjeti sve ratne potrebe na duže, skoro nedogledno vrijeme.

Pored toga mora se priznati, da se čak i najveći zairi ne mogu staviti na raspoloženje, jer bi u tom slučaju moglo nastupiti iscrpljenje, a na tu mogućnost, naravno, neprijatelji uvijek računaju. A

to ogledalo, i ja odjednom vidim kroz maleni otvor: planinski predio sa sniježnim šumama, dolinama i zelenim kao smaragd jezerima uokvirena tamnim obalama. Alkemist, koji u tom podzemnom carstvu vlada, uzme iz šolje kocku po kocku ugljačanog čelika, pa ih položi na staklenu ploču. Svakoga puta ukaže se novi i novi predio tako raznolik jedan od drugoga, kao što ima razlike pustinja Sahara od Sjevernog mora...

Penjemo se preko visećih stepenica u vazduhu, mi se zanosimo, a ruke nam dršću. Sad smo gore na najvišem krovu, koji je s obe strane strm, a nema se nizašta ukvariti. Ovo je položaj, odakle se cijela Skodina fabrika može pregledati. Ali uzalud! Koliko se dogledati može vide se zgrade do zgrade, zasebne i u čitavom nizu, tamo željeznica, onamo vijadukt — ali sve ono dalje utonulo je u gustu neprovidnu maglu. Nakada su te fabrike bile udaljene od varoši, a sad su taj međuprostor savršeno ispunile i one neprekidno niču jedna za drugom.

Prije nekih godina Emil pl. Skoda udesio van grada za svoje radnike zdrave stanove sa svježim vazduhom. Ta se radnička kolona širila vrlo često sve dalje i dalje. Tada se pojavila svojim protestom fabrika, jer joj je bio potreban taj prostor i već sada otpočela taj prostor da opkoljava. Uskoro će ona između njih ležati kao mravinjaci između visovih jelovina.

Plsen je nekada bio grad piva. Niko nije

to bi se moglo sprječiti, kad bi se uveo način, kako se može lišiti uvoza i zaira. A drugi način kojim se u istini pošlo za sirovinom, jeste: novo označenje proizvoda.

I ova nabavka je dvojaka. Ondje, gdje pored uvoza imamo dovoljno sirovine, tu se mora misliti na odgovarajuće povećanje domaće produkcije. To je bilo moguće kod većine metalnih ruda, samo ako se veliki pribavni troškovi oko spravljanje ruda mogu nadoknaditi povećanim ratnim cijenama. Ovdje se može dodati, da Njemačka na primjer ima najveću produkciju cinka na svijetu, i stoga ne može lako, jačim iskorišćivanjem već starih majdana, cio uvoz da izbjegne. Isto tako se mogu dobiti gvozdene rude u dovoljnoj količini, a tehnika je odavno tako usavršena, da se kvalitativna razlika u nepreradenim rudama naročito preradom može potpuno izravnati. Da, rat je pružio mogućnost, da se materijal za preradu aluminijuma, ilovača, u svim količinama može u domovini nabaviti. Najzad napomenuti ćemo u kratko, šta nam baš u ovom pogledu, vrijedi tolika količina kamenog uglja i mrkog uglja, kameni ugalj kao prvobitni produkt katrana, benzola i drugih važnih sastojaka. mrki ugalj kao nepreradeni zejtin svake vrste.

Još je značajnije, da se razni poremećaji tijela mogu privući. Koje mi ne možemo da dobijemo, ili koje, najzad, ne možemo u dovoljnoj količini da proizvodimo, popunjuju inostrane sirovine. Kao primjer navadjamo, da salpeter možemo zamijeti sa vazdušnim i krečnim ugljenikom u tolikoj mjeri, da mi možemo više nego li nam je potrebno za municiju proizvoditi, a da ujedno možemo u dovoljnoj količini ostaviti i za poljoprivredu. Isto tako opšte poznato, da jednu veliku količinu bakra dobijamo od cinka i aluminuma; tehnički više ništa ne stoji na putu, da električni vazdušni sprovod zamjenjuju žice od aluminuma, koje zbog svoje lakoće imaju čak i preimućstvo. Za municiju nije nam više potreban pamuk, od kako je zamijenjen sa surogatom sačinjenim od drveta. A šta se već ne gradi od smole kamenog uglja, koji se dobije od benzola; oskudica u benzinu, koji ne možemo u dovoljnoj mjeri reprodukovati, savršeno je izgubljena bojazan, što se blagodariti može benzolu. Što je izašlo na prvršinu od dnevnih starina, današnja moderna tehnika dobija sve to iz uglja. Naravno, za sve je to pre svega potrebno, da se podnesu izdaci za vrijeme mira. Ali novac, koji za to država bude izdala, ostaje u zemlji i ni malo ne slabi narodnu privredu. Čitav niz **ratnih izuma** iskrsnuti će u miru — to se već danas mora priznati — te ćemo se jednom za uvijek u potrebi raznih sirovina osloboditi inozemstva.

govorio o lijepoj staroj palati državnog savjeta, ili o divnoj crkvi i ostalim znamenitim zgradama, nego samo o pivu plzenskom. Oko polovine se prošloga stoljeća ustanovila jedna malena mašinska fabrika, koja je 1869. godine prešla u ruke Emila pl. Skode. On je stalno i sigurno uvećavao — tada sa 30 radnika, a danas sa 22.000 — i 1884. ustanovio je lijevaonicu čelika, koja je uskoro pod imenom Škoda stekla svjetski glas. Od toga doba na sve strane svijeta liveni je čelik potisnuo liveno gvoždje, a odmah zatim bijaše prva novina obrazovanje oružne fabrike, uslijed koje je ovaj svjetski rat imao velikoga uspjeha. Sad se jednako pominju imena Krupp i Skoda.

Emil pl. Skoda umro je 1900. godine. On je bio neumorni pronalazač, uslijed čega je pretrpio mnoga razočarenja, kojima je najzad i podlegao. Razni oblici oružja, koje se sada cijeni, postali su uslijed njegovog neumornog pronalazačkog duha. On je živio u „Staroj Austriji“, ne misleći ni na sebe ni na svoje. Sad je Plsen grad obica, mužara i topova i ako se pivo još u veliko toči, koje je sada postalo slabije i od manjega značaja nego li što je nekada bilo. U koliko se Skodina fabrika proširuje u toliko, i još više, proizvod piva opada. Mora se koliko sa brašnom toliko i sa hmeljom štedeti. Plzancima istina to baš nije pravo, i oni i dalje troše ono žuto pivo u naviknutoj količini.

(Nastaviti će se.)

Privrjedni napredak Turske.

Novi turski „Privrjedni list“ sadrži opširna obavještenja ministra trgovine i zemljoradnje Ahmeda Nesimi bega, naročito o radu, koje će u najskorijem vremenu u tome resoru nastupiti i koje će biti preinačeno u „Ministarstvo Narodne Privrjede“.

Ministarstvo će prije svega obratiti najveću pažnju na proširenje zemljoradnje, kako bi se mogla osigurati što bolja žetva. Odjelenje za zemljoradnju za vrijeme žetve raditi će ruku pod ruku sporazumno sa vojnim ministarstvom. Dolina Čikur Ova u vilajetu Adana biti će s kukuruzom zasijana. Naročita će se pažnja obratiti njegovanju pirinča, a u Brusi će se podići mlin za pirinča. Školska omladina u veliko se pripravlja, da se predobije za taj posao. Za utamajivanje skakavaca ustanoviti će se veliko poduzeće, koje će potpomoći i 13. vojni radnički bataljun. Označiti će se i jedan njemački stručnjak za gajenje šećerne repe, koji će označiti mjesta, gdje se imaju podići šećerne tvornice.

Ustanoviti će se trgovinsko odjelenje, koje će davati raznovrsna obavještenja o trgovini, a u turskim poslanstvima ustanoviti će se mjesta trgovinskih atašea. Za šumarstvo će se uzeti njemački stručnjaci, koji su sada u turskoj službi, dokle će sadanji austrijski nadšumarnik Feyt uz pripomoć novonaimenovanih austrijskih stručnjaka običi oblasti, da tačno ograniči pošumljivanje i propiše sječu. Dalje će biti ustanovljena industrijska banka, pri čemu će se obratiti naročita pažnja, da se što više stranog kapitala unese, pored domaćeg. Najzad se ministar nosi mišlju, da razvije što više tursko brodarstvo, industriju i trgovinu.

Razne vijesti.

Gubici talijanske flote pri provozi Srba.

„Corriere della Sera“ priznaje, da je talijanska flota pri prevozu srpskih četa za Krf pretrpjela ogromne gubitke. Po tome listu potopljeni su slijedeći brodovi: Talijanski parobrod „Re Umberto“, mali bolnički brod „Margarite“ i torped „Intrepido“, a osim njih još i francuski parobrod „Jean Barth“.

Mojim mušterijama.

Potraživanja MASTI bila su toliko velika, da nisam bio u stanju zadovoljiti ih.

U buduću potruditi ću se da se, uvećanim zahtjevima odazovem po umjerenom dnevnoj cijeni.

Zeny Tajtazak

Kolonijalno-delikatesna radnja. Predje „Sonda“
Kneza Mihajla ul. 35. c205

Vladislav Palić

koji je kao poslastičar bio na službi pri srpskoj časničkoj (oficirskoj) menaži u Nišu, još od povlačenja srpske vojske iz Niša nije mogao biti pronađen. Tko bi što o njemu znao, neka se obrati administraciji ovog lista pod „Emilia Palić“. c186

Radnja u Kr. Milanovoj ul. 49

preko puta „KOLOSEUMA“,
dobila je veliku partiju cipela i čarapa muških, ženskih i dječijih, mast i gumu za \$S obuću, pertle i t. d. \$S
:: PRODAJA EN GROS i EN DÉTAIL ::
c144

Moja kemička čistiona i bojadisaona odijela, opet je za moje mušterije otvorena.

Anton Kellner

Bojadisar i kemički čistilac.

— BEOGRAD, Zelene venac br. 14. —

Tvornica: DUŠANOVAC, KRALJEVA UL. 16.

like Varna i Burgas. Bugarska je vlada odgovorila, da će bugarski narod listom ustati protiv prvoga pokušaja iskrcavanja u bugarskim lukama. Ovaj se odgovor možda nije saopćio Sazonovu, jer bi se inače drugačije ponio. Sobrahanje može danas uglaviti, da su događaji opravdali našu politiku. Ministar predsjednik ističe zatim zdravice, što su se izmijenile povodom sastanka bugarskog cara s vladarima obiju središnjih vlasti. Krajevi, koji su sada u našim rukama, rekao je Radoslavov, bugarski su teritorij. Bugarski narod hoće samo ono, što mu pripada. Vlada se, kako se samo po sebi kaže, brine za buduće granice zemlje, ali ni iz daleka joj nije na umu nikakovo osvajanje. Nikada nismo mislili na to, da se nametnemo Arbanasima. Biti će na svijetu dosta arbanaskih patriota, koji će za cijelo na sebe preuzeti brigu, da organiziraju svoju zemlju. Bugarska im pri tome ne će praviti nikakvih teškoća. O budućnosti Srbije i Crne Gore izjavio je ministar predsjednik, da ne može ništa kazati. Što se tiče Grčke i Rumunjske, rekao je Radoslavov, ove države njeguju dobre odnose spram nas i čuvaju neutralnost, koja nama ne škodi. Sobrahanje je dugotrajnim povladjivanjem popratilo izvode ministra predsjednika Radoslavova.

Pobjedna svečanost na Cetinju povodom zauzeća Drača.

Javlja se iz ratnog stana za štampu:

Vijest o pobjedničkom protjerivanju Talijana i njihovih privrženika iz Drača, izazvala je u cijeloj Crnoj Gori, ne samo kod austro-ugarskih vojnika, nego i kod domaćeg stanovništva, veliku radost.

Cetinje, crnogorska prijestolnica, čim je zvanično objavljeno sjajno djelo oružja, bilo je svečano okićeno zastavama. Posadna glasba, praćena u osam redova postrojjenih vojnika, prolazila je kroz ulice grada. Najzad je povorka stala pred zgradu vlade, u kojoj je sad stožer zapovjedajućeg generala. Sa vrha zgrade vila se velika zastava carskog i kraljevskog doma, koja se na daleko vidila, sa balkona vile su se velike zastave u austrijskim i ugarskim bojama. Svi časnici i vojni činovnici iskupili su se na trgu pred zapovjedničkom zgradom. I stanovništvo grada poslalo je svoje prestavnike, da budu svjedoci uzvišene ovacije prema našem najvišem ratnom vodji, čiju slavu prenose njegovi vojnici preko arbanaskih brda na obale Jonskog mora. Poslije prvog odsviranog komada pojavio se na balkonu general u pratnji glavara svoga generalnog stožera i sviju časnika i držao je vatren govor, koji se završio trokratnim „živio“ slalom uvjenčanom Njegovom Veličanstvu caru i kralju što je uz svirku carevke našlo hiljadostruki odjek. Jednovremeno zagrmila je sa čuvane „Tabije“ pozdravna topovska paljba.

I u ostalim gradovima Crne Gore svečano je proslavljena pobjeda.

Solunska avantura entente.

Berlin, 5. marta.

Dopisnik „B. Z.“ doznaje iz Londona, da je general Sarrail javio francuskom ministru vojnom, da savezne čete uopšte i ne pomišljaju, da od Soluna preduzimaju kakvu ofenzivu. Vojska u Solunu stalno se menja; izvježbani vojnici odvođe se na frontu u Francuskoj, a neobučeni novi regruti dolaze u Solun.

U Engleskoj se sve češće čuju glasovi o bescilnosti solunske ekspedicije. Za održanje vojske u Solunu zauzeta je skoro jedna trećina cjelokupnog brodovlja. Sva oskudica, koja se osjeća u brodovlju, bila bi otklonjena, kada bi se vojska iz Soluna premjestila na bojišta, gdje se za njom osjeća velika potreba.

Najnovije brzojavne vijesti.

Strahotna eksplozija u francuskoj tvornici baruta.

K. B. Paris, 6. marta.

U tvornici baruta Double Gouronne kod La Courneuve dogodila se strahotna eksplozija. Do sada je utvrđeno, da je poginulo 45 lica, a 250 je teško ranjeno. Od eksplozije su znatno oštećene i mnoge okolne kuće, a stradalo je i mnogo civilno pučanstvo, koje se nalazilo u okolini. Do sada još nije nadjen uzrok ove eksplozije.

Kraljica Jelisaveta Rumunjska.

K. B. Bukurešt, 6. marta.

Svečano je danas izvršen prenos posmrtnih ostataka pokojne kraljice Jelisavete u Curtea de Arges. Za pratnjom je išao kralj, prijestolonasljednik, princ Nikola i svi članovi diplomatskog kora.

Austro-ugarski poslanik grof Czernin zastupao je na pratnji cara i kralja Franju Josipa, i u ime je cara i kralja položio na odar divan vijenac.

Dnevne vijesti.

Otvaranje privatnog poštanskog saobraćaja.

Jučer se je u ponedjeljak desio važan događaj. Kao što već javljamo na drugome mjestu, carsko i kraljevske bojne pošte I. razreda, u posjednutim krajevima, otvorene su sada i za privatni saobraćaj. Pučanstvo će to nesumnjivo da prihvati sa najvećom radošću gledajući i u težnju carsko i kraljevske uprave, da se u Srbiji uspostavi opet, što prije redovan život. Beogradska bojna pošta nalazi se u zgradi bivšeg srpskog Državnog Saveta u ulici Kneza Miloša. Od juče je u ovoj zgradi velika živahnost. Zvanični uredi za pučanstvo nalaze se u prizemlju. Jučer je počela i prodaja maraka. Za sada se privremeno upotrebljavaju za poštanski saobraćaj umjetnički izrađene bosansko-hercegovačke marke. U lijevom kraju ove marke utisnut je samo crn natpis „Serbien“. Pred šalterom, gdje se prodaju marke bilo je cijeli jučerani dan vrlo mnogo svijeta. Mnogi beogradski skupljači maraka zakazivali su ovdje sastanke, da bi osigurali pojedine primjerke novih maraka sa poštanskim žigom od 6. marta.

O samom poštanskom saobraćaju saznajemo slijedeće:

Za sada se poštanske pošiljke mogu predavati samo u poštanskoj zgradi. Do sada su otvorene cenzure u Obrenovcu i Šapcu. Pisma se moraju predavati otvorena, moraju biti snabdjevena markom i na njima tačno označena adresa pošiljaoca. Neplaćena pisma ne šalju se. Ne smiju se dodirivati vojnička pitanja. Zabranjeno je slanje novca ili uopšte vrijednih stvari u običnim pismima. I u vrijednosnim pismima mogu se slati samo dokumenti ili hartije od vrijednosti, novac ne. I vrijednosna pisma moraju se predavati otvoreno i to direktno cenzurnoj komisiji.

Pisma raznose domaće pismo noše, iskusne povjerljive ovdajne ličnosti, koji će nositi oko ruke jednu žutu vrpču. Utvrđena je pristojba za dostavljanje i to za obično pismo 4 helera, za dopisne karte, štampane stvari i t. d. 2 helera. Pristojba za obavijest za preporučeno pošiljke iznosi 4 helera. Adresa mora biti napisana na njemačkom, hrvatsko-srpskom ili magjarskom jeziku. Čirilica je zabranjena.

Borba protivu nevolje.

Akcija za pomoć carsko i kraljevske uprave.

Zahvaljujući trudu srpskog „Pressbureau“-a na Krfu, mogu se od nekog vremena, u stupcima savezničkih listova često naići na duže vijesti o žalosnoj sudbini onih srpskih državnih činovnika, koji su se vratili u Beograd, i koji redom jedan po jedan umiru, pošto im carsko i kraljevske vlasti ne daju nikakvu pomoć. Besmislenost ovih savezničkih laži je svakome poznavaocu sadašnjih prilika u Srbiji jasna. One nisu ni upućene na njih, već na neutralne, koji, pošto nisu orientisani ovim klevetama često vjeruju. Na osnovu podataka ćemo dokazati, kako je u stvari sa „srpskim činovnicima, koji od gladi umiru“.

Kao što smo jednom javili, carsko je i kraljevsko glavno zapovjedništvo na molbu carsko i kraljevskog kotarskog zapovjedništva grada Beograda odobrilo, da se svima srpskim državnim činovnicima, umirovljenicima i invalidima dađe stalna pomoć u polovini njihove nekadašnje plate. Na osnovu ovoga akta milosti dobili su do sada pomoć već njih 1030. Svota, koja se izdaje za ovu pomoć iznosi preko 80.000 kruna mjesečno. Isplaćivanje ove pomoći počinje svakog prvog u kotarskom zapovjedništvu. Silna je navala toga dana u prostorijama kotarskog zapovjedništva i zastupljeni su svi staleži beogradskog stanovništva, i kada oni napuštaju blagajnicu, sa potporom u ruci, mogu se čuti razne primjedbe, koje ne idu u prilog prošlog režima, ali koje mogu zadovoljiti carsko i kraljevsku upravu.

Niko se ne odbija, tko iole ima prava na pomoć, svaka se molba rado sasluša.

I na potrebe ostalog pučanstva uzima se opsežno obzir. Devet tisuća siromašnih dobijaju svakoga dana porciju brašna od kotarskog zapovjedništva. Troškovi oko ove potporne akcije iznose dnevno više od tisuća kruna. Blagodareći ovoj blagotvornoj akciji, koja se izvodi već od mjeseca novembra prošle godine uspjelo se: da se nužda i nevolja u toliko spriječe, da do sada nij bilo ni jednog slučaja tifusa uslijed gladi u Beogradu, a što se na drugim mjestima češće dešava.

Dobrotvorno veče.

Sutra, u srijedu u 5^{1/2} sati po podne biti će u gostionici „Kolarac“, Maćedonska ulica br. 1., veliki dobrotvorni koncert, koji priredjuju u korist sirotinje grada Beograda vojnici austro-ugarskog i njemačkog garnizona. Iz programa, koji saopštavamo, vidi se, da je odbor s velikim staranjem učinio izbor pojedinih dijelova programa te se već sad iz samog programa može zaključiti, da će veče u svima svojim dijelovima ispasti najbolje. Mora se još napomenuti da je učestvovanje garnizona vanredno, tako, da će dobrotvorna celj prineti svakako znatan prilog.

Ulaznice se mogu dobiti na slijedećim mjestima:

1. u ekspediciji carsko i kraljevske mosne brane, 2. carsko i kraljevskog mjesnog zapovjedništva, 3. carsko njemačkog etapnog zapovjedništva, 3. uredništvu „Beogradskih Novina“, i 5. u veče na blagajnici, još i u radnji Vasića i Jocića, Beograd, Knez Mihajlova ulica broj 10.

Kradja u njemačkom poslanstvu.

U ovdajšnjem njemačkom poslanstvu služila je kod poslanika baruna Griesingera Amalija Mihajlović. Kad je nakon proglašenja rata poslanik iz Beograda otišao, ostavljena je Amalija na njezinu molbu u palači poslanstva i povjereno joj je, da pazi na kuću. Ovo povjerenje zloupotrebila je Mihajlovićka — te je u društvu sa svojim ljubavnikom — jednim srpskim oružnikom potpuno opljačkala privatni stan i podrum poslanika baruna Griesingera i njegove supruge barunice Ilone Griesinger i naničela im štete u iznosu od više hiljada kruna. U decembru prošle godine došla je u Beograd barunica Griesinger i pošto je stan našla potpuno opljačkana, prijavila je kradju policiji izjavivši temeljitu sumnju na svoju služavku Mihajlovićku. Mihajlovićka je stavljena u pritvor, no tvrdokorno je poricala svaku krivnju. Provedenom svestranom potragom pronađen je veliki dio ukradenih stvari kod jedne rođakinje njezine, a iskazima prelušanih svjedoka ustanovljeno je, da je Amalija doista sve pokrala. Nakon toga predana je Amalija sudu, koji ju je ovih dana osudio na 5 godina teške tamnice. Osuda je potvrđena i Amalija je kaznu nastupila.

Objava

carsko i kraljevskog vrhovnog zapovjednika vojske od 26 februara 1916. godine, koja se odnosi na otvaranje

etapnih pošta za privatni poštanski saobraćaj.

Na osnovu naredjenja vrhovnog zapovjednika vojske od 24. februara 1916. godine o poštanskoj i brzojavnoj službi u posjednutim oblastima otvoriti će se 6. marta za privatni poštanski saobraćaj etapne pošte I. razreda u mjestima: Arandjelovcu, Beogradu, Gornjem Milanovcu, Kragujevcu, Obrenovcu, Palanci, Šapcu i Valjevu.

Dopušteno je:

a) predavanje prema § 9 tački 1—4, propisa 7: — dopisnih karata, otvorenih pisama, štampanih spisa (novina), ogleđa robe i predavanje otvorenih pisama sa označenjem cijene:

b) predaja — prema § 10. tački 1—4, propisa, 6: — dopisnih karata, otvorenih i zatvorenih pisama, štampanih spisa (novina), ogleđa robe i pisama sa označenom vrijednošću.

Carsko i kraljevski vojni generalni gouvernement.

Premeštaj okružnog zapovjedništva iz Jagodine u Kruševac.

Kruševačko okružno zapovjedništvo, koje je do sada bilo u Jagodini, prenijeti će se od 15. marta u Kruševac. Uprava se nalazi do uključivo 14. marta u Jagodini, od 15. marta otpočeti će rad u Kruševcu.

MALI OGLASNIK.

LJEKARSKA POMOĆ.

Zubni i očni ljekar i operator
med. Dr. J. Stanković
ordinira od 9—5 sati.
Beograd, Kapetan Mišina 3.
213 —1

Cjelokupnog ljekarstva

Dr. Nadežda Stanojevićeva
ordinira od 2—4 po podne
Stan: Sv. Savska ul. 1 —
preko puta Hotel „Slavije“.
c 111

ZUBNI LJEKAR

Ljubica Stanojevićeva
vrši pregled od 11—12 sati
prije podne, a lječenje preko
cijelog dana.
Stan: Sv. Savska ul. 1 —
preko puta Hotel „Slavije“.
c 111

KUPOVINE I PRODAJE.

Kupuje se i dobro
plaćaju

člimi, zavjese, posteljno rublje
(novo), ručni radovi i eventualno
novi sobni namještaj (gospod-
spodska soba, spavaća soba).
Ponude slati pod „dobro se
plaća 224“, na upravu „Beo-
gradskih Novina“.
g.—2

Na prodaju
rafovi i teze

Upitati u radnji kod „Tri se-
ljanke“. Knez Mihajla ul. 33.
c231-2

Kupujem prazne flaše
bijele od konjaka po 1/10, 2/10,
3/10, 2/10 i 1/10, kao i flaše od
vina i likera sa ili bez etiketa.
Plaćam dobro. Ponude admini-
straciji ovog lista pod „flaše
223“.
223—2

Na prodaju

jedna već upotrebljavana peč
za kupatilo. Upitati u Pozoriš-
noj ul. br. 30.
g.—2

Na prodaju vrlo jevtino
jedan fini pišaći sto od ora-
vine. Četiri stolice za salon
prevučene pirotskom tkaninom.
Jedno veliko ogledalo sa po-
stoljem i mermer-pločom. Je-
dan fini kredenc za trpezariju.
Vidjeti se može svakoga dana
od 10—12 sati prije podne u
Bitoljskoj ulici 32, lijevo.
c218-2

Vino

U Zemunu u gostioni „k zlat-
nom Jelenu“ do ljekarne Benka
prodaje se domaće naravno ne-
patvoreno vino na malo i ve-
liko. Vlastiti proizvod. 214-2

Na prodaju odmah

salon, spavaća soba i namje-
štena kuhinja u Prote Mateje
ul. 36. Upitati u Makedonskoj
ul. 16 (Kožarska radnja).
c181-2

2 upotrebljena ormana
za led (ledenice)

traže se odmah da se kupe
Zenny Tajtazak
delikatesna radnja
Knez-Mihajla ul. 37.
c209—2 kod „Sonde“.

NAMJEŠTENJA.

Bogoljub S. Stojanović iz
Palanke potrebuje
dva sposobna radnika
na velikom poslu. Tko želi
može doći i stupiti odmah.
c222-3

Student prava,

koji je s odličnim uspjehom
svršio Državnu Trgovačku Aka-
demiju i proveo godinu dana
kao knjigovodja, traži odgova-
rajuće mjesto u kakvoj trgo-
vini ili trgovačkom preduzeću
za skromnu nagradu. Ponude
slati na adresu ovog lista pod
„Th. D.“ ili Molerova ul. 50.
c229-3

Tražim napoličara
sa ženom

za baštu za usjeve sa vino-
gradom od 3000 čokota i voć-
njakom od 250 raznih rodni-
h drveća. Za uslove obratiti se
sopstveniku: Mitru Jovan-
oviću, trgovcu, Miloša Veli-
kog ul. 57. c. 201-3

Kuharica

i za ostale kućne poslove, traži
mjesto za skromnu nagradu.
Mladja žena, austrijanka. Upi-
tati: Zmaj od Noćaja ul. br. 3
(Kraljev trg). c219-3

Tažim jednog
pekarskog (furuudži-
skog) radnika

neka se javi: Kralja Aleksan-
dra ul. 86 ili Stiška ul. 5.
c228-3

Tvornica Soda — Vode

traži jednog mladića, koji dobro
poznaje varoš. **Ignjat Slanger**
Kralja Aleksandra ul. 92.
c160—3

Jedan vješt i Iskusan
baštovan

nudi se za sve baštovanske
poslove kao za voćarstvo, po-
vrtarstvo, vinogradarstvo, ka-
lemljenje loze i t. d. **Ignjat**
Ljević Mutapova ul. br. 15.
c175—3

STANOVI.

Kuća zasebna

sa 7 odjeljenja izdaje se odmah
pod kiriju za 30 din. mjesečno.
U istoj kući ima peč na pro-
daju, veća podesna sa kafane
ili veću familiju „Patent“ ploče.
Ratarska ul. br. 147. c220-4

Izdaju se dvije

namještene sobe. Nebojšina ul.
br. 1. Preko puta Karagjorgje-
vog spomenika. c235-4

Traži se jedna

zasebna kuća

sa više odjeljenja u blizini Te-
razija. Kirija zagarantovana. Za
bliže uslove obratiti se **M. Ko-**
stuhu, Beogradska ul. br. 70.
c171—4

Izdaje se odmah

stan sa namještajem
(kuhinja i spavaća soba) u Ku-
manovskoj ul. 2 I. kat. c183-4

Soba sa zasebnim ulaz-
kom, elektr. svjet-
lom, zgodna i za kakvu malu
kancelariju, po potrebi i sa
namještajem, izdaje se.
Obiličev-Venac 29. do „Ru-
skog Cara“. 224 —4

RAZNO.

Izgubljeno

Jedan žuti kožni novčanik u
kome je bila jedna veća svota
novaca (u krunama, dinarima
i drugim novčanicama) izgub-
ljen je na putu od Jevremove
ul. preko Velikog trga (pijace)
do Terazije u petak 3. III u 1/23
po podne. Poštenu nalazitelj
umoljava se, da novčanik preda
našoj administraciji, Čubrina
ul. 3, a kao nagradu dobiće
10% (deset od sto) nadjene
svote. c234-5

Mrtvačke sanduke

proste i fine ima na prodaju
stolarska radionica **Ilije Mo-**
kranja Hajduk-Veljkov vijenac
br. 13. Prima svakovrsne sto-
larske narudžbine. c215-5

Gospodinu

Ljubi Novakoviću

Kraljevo

Kao što sam Vam već javila
kuća je dosta oštećena; po-
trebno je da što prije dodjete.
Lepina je kuća ostala sama.
Baba Kata je u duševnoj bol-
nici. **Cajka**. c172—5

Žika Marinković
sudija leskovačkog suda, da
se javi u kafanu Vasina ulica
br. 21. da primi haljinice dečije.

Rudolf Stern

tapetarski majstor prima sve
poslove spadajuće u toj struci.
Upitati u delikatesnoj radnji
do „Grand Hotela“. c217-5

Ruži Nikolić

Trstenik.

Ja sam zdravo doputovala.
Zbog sredjivanja stvari moram
ostati još. Potrebno je, da svi
dodjete. **Koka**. c225-5

Radnja
Staklarsko-porculanska

Ignjata Freudenfelda i druga

kralja Petra ul. 72.
otvorena je i prodaje po po-
voljnim cijenama kako na više
tako i na manje. c147—5

Familija

Salomuna Alkalaja

nalazi se u Beogradu, stan Do-
bračina ul. 22. Radnja: Kralja
Milana ul. 42.

Ako bi tko šta znao o mome
sinu

Isaku S. Alkalaju

može me o tome izvestiti ili
u radnji ili u mom stanu.
c185-5

Bečka „Feinputzerei“

preporučuje se poštovanoj pu-
blici. Pere i pegla najčistije
sa najbriljivijom poštednjom
veša.

„Hochglanz“ — Pegleraj

Cika-Ljubina ulica 6. 54

Milici Ivanović

bolničarki
Mitrovića—Kosovo

javlja njen muž Ljubomir Iva-
nović, slikar da je u Beogradu
te i ona ovamo dodje. c 206—5

Gospoju

DARINKU

Dragana Stevanovića

inženjera u Gornjem-Milanovcu
izvještava njena zaova Sonja,
da joj je javljeno, da su pri-
jatelj Jova, Dragan, Dragi i
Pavle zdravi. Stojan i Pavle su
u Rimu. c 197—5

Spremna hotelska

kuvarica

po rođenju Njemica, traži na-
mještenje. Upitati: Kralja Alek-
sandra 57. c200-5

Bravarska radnja

Lomina ul. br. 44.

Vršim opravke šporeta, kreveta,
brava, ključeva, vodovoda, klo-
zeta, kupatila, zapušene kana-
lizacije i t. d. **Boža Gjurić**
prije M. Vujić. c192—5

Dragiću Božiću

Čačak.

Doputovao sam zdravo i do-
bro; stvari nisam zatekao.

Dimitrije Stevanović - Beo-
grad. c232—5

Bravarsko-instalaterska
radnja

Jankovića i Stanimirovića

Resavska ul. br. 63a

Preporučujemo svojoj poštova-
noj mušteriji našu dugogodišnju
radnju. Vršimo bravarske oprav-
ke kao šporete, čunkove, rerne,
ključeve, kapije, ograde i t. d.
Preduzimamo instalacije vodo-
voda po kućama, kupatila, umi-
vaonika, klozeta, kuhinjskih
česama, pivskih aparata i t. d.
Brza usluga i solidne cijene.

S poštovanjem

Panta Stanimirović

bravar

Gospodinu

Isidoru Radovanoviću

trgovcu

Kraljevo

Molim javite mojoj sestri **Mari**
Gavrilović, opančarki, da sam
zdravo stigla i u kući sve dobro
zatekla. c187-5

Simka Jovanović.

Gospodinu

Milanu Vljakoviću

svešteniku

Smederevo.

Sa svojima stigla sam zdravo
kući. **Zora Kuzmanović**.
c189-5

PREDAVANJE.

Školovana učiteljica
daje satove njemačkog, fran-
cuskog i srpskog jezika.
Bingulac, Kralja Petra ulica
br. 67-II.

NESTALI.

Mihailo Spasojević

star 17 godina, strojevni bravar
nestao je na putu od Kruševca
za Kragujevac. Tko je u stanju
dati ma kakva obavještenja o
njemu, moli se, da to što prije
učini gospođi **Danici Spasoje-**
vić. Karagjorgjeva ul. 47.
c216-6

Gospoja

Katarina Bukovala

i sin joj

Joca Bukovala

činovnik bivšeg kr. srpskog
ministarstva narodne privrede
umoljavaju se, da dadu vijest
gdje se i kako se nalaze. Umol-
java se isto svatko, tko o
njima šta zna. Vijesti se
upravljavaju na otpравништво lista.

Preko središnjeg stovarišta u Beogradu,
poručite vaše potrebe u domaćim predme-
tima kao: PARFIMERIJE, KOSMETIČKA
SREDSTVA, RUBLJE ZA DAME I GO-
SPODU kao i PLETENU i VEZENU ROBU
en gros i endetail kod glavnog stovarišta firme

HOLZER REPÜLÖ, Aruház

c226

BUDAPEST, József Krt 51.

VODOVODNE LISTE

ispunjava

arhitekta **N. TELALOVITS**, preduzimač

Kraljica Natalija ul. br. 68.

CARO I JELLINEK DR. S. O. JAMSTVOM

Beč I., Deutschmeisterplatz 4.

rođunice: Bodenbach, Budapest, Halbstadt i Trst
preuzimaju prevoze sviju vrsti u bal-
kanske države.

Upute badava.

Našem milom sinu — bratu

† MILOŠU STANKOVIĆU

medicinaru

davaćemo godišnji pomen u subotu 27. februara t. g.
u crkvi na novom groblju u 10 1/2 časa prije podne.
OŽALOŠĆENI: otac Dr Jovan, mati Draga i
sestra Ljubica.

KOLONIJALNO-BAKALSKA RADNJA

Pavlović i Pantelić, Beograd

Makenzijeva ul. br. 74.

dobila je veliku količinu kolonijalno-bakalske i delika-
tesne robe kao :

kafu vrlo dobru K 6— bonbone fine

šećer „ 1-80 karamele

odličan kakao u prahu „ 10— „Nestle“

čokolade za miješenje biskvita

sardine ratiuka

ruse — ribe meda

cigure

sapuna za umivanje

sapuna za veš

vešplava

štirka

svijeće — „Milchkerzen“
i t. d.

Cijene najniže!

c 194

Cijene najniže!